

V Ljubljani je bil III. kongres Osvobodilne fronte Slovenije

Deset let ljudske revolucije

Slovensko ljudstvo proslavlja vsako leto 27. aprila praznik ustanovitve Osvobodilne fronte, ki ga je pod vodstvom Komunistične partije povedla v borbo proti fašističnim osvajačem in ga vodi danes v borbo za izgradnjo socialistične domovine v krogu drugih jugoslovanskih narodov.

Letošnja proslava ustanovitve Osvobodilne fronte je bila še posebej pomembna. Deset let je minilo, odkar so se zbrali predstavniki raznih skupin na pobudo Komunistične partije Slovenije in začeli veliko delo za preobrazbo slovenskega naroda iz naroda hlapcev v narod junakov.

Se pripravljamo za proslavo desetletnice OF so te dni skoraj leto dni. Delovni ljudje so se s tekmovanjem v proizvodnji najprej pripravili na svoj praznik. Frontne organizacije, prosvetna društva, mladinski aktiv, vsi so s posebnimi delovnimi in organizacijskimi življenjem pričakali deseto obletnico Osvobodilne Fronte.

Krona vseh prireditev in priprav za proslavo je bil III. kongres, ki je bil v Ljubljani od 26. do 28. aprila. Dne 26. aprila ob 11. uri je bila na čast kongresa odprta v prostorih novo zgrajenega Grada. Inštituta v Ljubljani.

VELIKA SPOMINSKA RAZSTAVA.
Kof prvi gostje so si ogledali razstavo podpredsednika Prezidijske ljudske skupščine FLRJ in člana Politbiroja CK KPJ Moša Pijade, minister zvezne vlade in člana Politbiroja CK KPJ Franc Leskovec, predsednik vlade LRS in sekretar CK KPS Miha Marinko s člani vlade, predsednica Centralnega odbora AFŽ Jugoslavije Vida Tomšič, predstavniki JA na čelu z generaloma Petrom Stantonom in Karlom Levčnikom in drugi, predstavniki političnega, javnega in kulturnega življenja.

Razstava v zelo okusni obliki prikazuje najprej razdobje, ko se v stari Jugoslaviji začele zbirati vse pozitivne sile slovenskega naroda in je bila to nekakšna priprava na bodočo OF, dalje politične razmere, v katere je pahnila Evropa s svojo imperialistično gonjo hitlerjevske Nemčije, 27. marec kot dan, ko so delovni ljudje Jugoslavije prvič glasno povedali, da nočejo kletke živeti, temveč da raje stojijo umrejo. Na tisti način so na razstavi prikazani zgodovinski dogodki, ki so se začeli z razpadom stare Jugoslavije. Z dokumenti in fotografijami je prikazana ustanovitev Osvobodilne fronte in pričetek oboroženega odpora, zemljevid slovenskega in jugoslovanskega ozemlja, potek vseh večjih partizanskih akcij, partizanski voditelji, fašistični

Član Politbiroja CK KPJ Moša Pijade ter Franc Leskovec in drugi politični funkcionarji pri otvoritvi razstave

Nov korak k demokratizaciji uprave

V borbi za popolno demokratizacijo vsega družbenega življenja, ki vodijo že dalj časa v Jugoslaviji, so izvedli celotno vrsto ukrepov. Ki imajo za cilj odmiranje državnih funkcij v gospodarstvu in njihovo prevzemanje po neposrednih proizvajalcih. Pri tem v tej smeri je predstavljal izvojitveni delavski svetovi in upravni odborovi v vseh podjetjih. Na daljši korak predaje upravljanja gospodarstva v roke neposrednim proizvajalcem pa je bila izvojitveni delavski svetovi in upravni odborovi v generalnih, glavnih in drugih delavskih državah gospodarskih podjetij. Osnova se je takolemenovani vsilji tip socialistični združeni delovnih kolektivov.

Zopet korak naprej v procesu družbenega razvoja pretelevljanja državnih lastnih kot nize, primitivne oblike socialistične lastnine v splošno ljudsko lastništvo, ki ga upravljajo neposredni proizvajalci, je reorganizacija zvezne vlade dne 7. aprila, kateri so sledile podobne reorganizacije republikanskih vlade. Ker je razvoj prišel že tako daleč, da so lahko prenesli celotno vrsto državnih funkcij v gospodarstvu na združene osnovnih proizvajalcev in njihove organe, je bilo potrebno izvršiti reorganizacijo vlade in v zvezi s tem se je blazeno zdelo, da bi se lahko prenesli celotno vrsto gospodarskih ministrstev, očitoma so ta spremembi v sistemu države, ki so dejansko gospodarske družbe podjetij z lastnimi delavskimi sveti.

Sveti v vladi, ki so zamenjali ne-

zločini, skratka vsa dolga, z nestrmi žrtvami prepletena pot jugoslovanskih narodov do velikih dni, ko so se svobodno združili v svoji novi demokratični domovini. Posebni oddelki so posvečeni borbi primorskega in koroskega ljudstva, razvoju in dejavnosti partizanskega tiska, delu ženskih organizacij, naših vygojnih ustanov ter zločinske vloge dela slovenskega duhovništva kot organizatorja bele garde in narodnega izdajstva.

V četrtek 26. aprila so se zbrali v slavnostno okrašen dvorani kina Union v Ljubljani delegati Osvobodilne fronte iz vseh krajev Slovenije na svoj III. kongres.

Med delegati so bili poleg vidnih političnih in državnih funkcionarjev znani organizatorji odpora, narodni heroji, Stane Semčič — Dakl, Tone Vidmar — Luka in drugi organizatorji osvobodilnega gibanja, junaki nešteti partizanskih borb ter najbolj borci za izgradnjo socializma, kakor na primer 24-kratni udarnik Ferdo Burkelj, rudar iz Trbovelj, znani zadrunkarji itd.

Prisrčno pozdravljen z doigotrajnim ploskanjem in vzkliki »Tito — Kardaševič — Partizani« so prišli v dvorano nekaj minut po 16. uri podpredsednik zvezne vlade in član Politbiroja CK KPJ Edvard Kardelj, član Politbiroja CK KPJ Moša Pijade, Boris Kidrič in Franc Leskovec in takoj za njimi člani Izvršnega odbora OF.

Predsednik Josip Vidmar je odprl slavnostni del kongresa in je med drugim dejal:

»OF je rasla iz nas samih, iz ljudskih moči našega naroda. Nastala je iz vsenarodne stiske, nastala je v obrambo vseh delovnih ljudi na Slovenskem. OF je bila ustanovljena v najbolj kritičnem trenutku vse naše dosedanje zgodovine. Njena ustanovitev je bila po svoji smiselni važnosti in veličini edinstveno politično dejanje v vsej naši zgodovini.«

Tovariš Kidrič je nato med dolgotrajnim prireditvjem opisal našo odločnost, braniti težko pridobljeno svobodo in sliherino pod zemljo. Nato je onistal, kako so voditelji VKP(b) s svojo prakso postavili v kar najbolj kritične nasprotje s teorijo marksizma-leninizma nacionalno vprašanje. Do takšnega teptanja leninistične teo-

SLAVNOSTNI GOVOR OB DESETLETNICI OF JE IMEL ČLAN POLITBIROJA CK KPJ TOV. B. KIDRIČ.

V svojem govoru je naglasil, da slavnostno desetletnico OF v času, ko se naša ljudska revolucija v ntrajnem pogledu nadaljuje v okolističnih graditve in urejevanja. Ko je govoril o zgodovinskem pomenu OF, je rekel, da so slovenske ljudske množice, ki so se zbirale v OF, skupno z množicami vse Jugoslavije, sledile pozivu Komunistične partije, pozivu tovariša Tita. S silo giganta je slovensko ljudstvo na ta poziv preokrenilo tradicionalni tok slovenske zgodovine. Nekaj mesecev po ustanovitvi OF so že zagrmeli na naših tleh prve partizanske puške. Oborožena vstaja slovenskega ljudstva je neumljeno, pokopala podto tradicijo iste nacionalne politike, ki so jo doleteli kot edino zvečičavno uganjati slovenstih vladajočih razredov, ki ga je pod vodstvom Komunistične partije izvedlo slovensko ljudstvo, zbrano v OF, ni razočaral slovenskega naroda. Osvobodilna borba slovenskega ljudstva se je končala s popolno zmago, s popolno rešitvijo slovenskega nacionalnega vprašanja in novi Jugoslaviji. Kakor koli nas bolj dejstvo, da so se deset tisoč Slovencev, ki na njih in na njihovo usodo ne bomo nikoli pozabili, ostali izven meje naša Jugoslavije, smemo vendarle s ponosom izgovoriti, da je program OF osvoboditev in združitve Slovencev bistveno uresničen po skoraj tisočletni sužnosti in razdeljenosti na tuje gospodarje. Delavec, kmet, delovno ljudstvo je v socialistični Jugoslaviji na svoji zemlji svoj gospod, popoln in neposreden gospodar lastnih proizvodnih sredstev.

Prvi del svojega govora je tovariš Kidrič končal z naslednjim: »Delo slovenske narodne osvoboditve in združitve, ki ga je pod vodstvom Komunistične partije in tovariša Tita v bratski oboroženi družbi z drugimi narodi Jugoslavije opravičilo na slovenskih tleh osvobodilno gibanje, je brez primere v slovenski nacionalni zgodovini. Po čemer so mogli nekdo v naši zgodovini le z dajno slutnjo hrepeneti najboljši, najslabši in v mislih najpogumnejši Slovenci, je v osvobodilni borbi postalo pošteno in zmagovito dejanje, postalo je živ resnica.«

Tovariš Kidrič je nato med dolgotrajnim prireditvjem opisal našo odločnost, braniti težko pridobljeno svobodo in sliherino pod zemljo. Nato je onistal, kako so voditelji VKP(b) s svojo prakso postavili v kar najbolj kritične nasprotje s teorijo marksizma-leninizma nacionalno vprašanje. Do takšnega teptanja leninistične teo-

MOSA PIJADE.

»Ustanovitev OF je edinstven primer ne samo v Evropi, ki je bila pod fašistično okupacijo, marveč tudi v sami Jugoslaviji, kjer so to enotnost v drugih krajih dosegli v drugačnih oblikah. To je bilo zvečičavno dejanje, zgodovinsko delo, ki je dostojno, da ga danes proslavimo ne samo Slovenci, marveč tudi vsi dru-

Pregled MEDNARODNIH POLITIČNIH DOGODKOV

Na koroski fronti ni bilo v preteklem tednu kaj važnih dogodkov. Po prvem sunku Kijacev in Severnih Koroscev je nastal zastoj, ki traja še vedno. Izgleda, da ta zastoj pomeni le priprave za nov naskok.

Tudi Mac Artuhurja se niso pozabili premlevati politični krog in ameriški tisk. Sam predsednik Truman je na tedenski tiskovni konferenci nekoliko undiferentno govoril o Mac Artuhurju in omeji, da lahko delo kar hoče in gre kamor se mu zdi. Dodal je, da je Mac Artuhur pač dobro vedel za vzroke svoje odsotnosti, ki so znani, vsem, ne pa kakor za nika Mac Artuhurjev pomočnik.

Zdelo se je, da bo Mac Artuhur po svojem povratku v Ameriko prenehal s politično dejavnostjo, toda nasprotno, nenehno potuje po ameriških mestih in brani svoje politično gledišče do Daljnega vzhoda.

Spor med Anglijo in Iranom glede podržavljanja petrolejskih družb še vedno nadaljuje in je zavzel še ostrejšo obliko. Iranski šah je v sredo podpisal ukaz o nacionalizaciji iranske petrolejske industrije. S šahovim podpisom je postal ukaz, ki sta ga že odobrili obe zbornici parlamenta, ustavno veljaven. S tem se je začela diplomatska bomba okrog te najvažnejše industrije na Bliznjem vzhodu, ne samo med Anglijo in Iranom, temveč sta posebej vmes tudi Sovjetska zveza in Združene države Amerike. Značilno je, da sta v sredo obiskala franciskega predsednika Mossadeka anglijski in ameriški postanki v Teheranu, istega dne pa je Mossadek sprejel tudi sovjetskega poslanca.

V pomožni gospodarstvu, v okviru katerega se postopoma zmanjšujejo tako republiške kakor zvezne državne funkcije.

V zvezi s temi velikimi spremembami upravljanja gospodarstva bo izšlo in v kratkem nov finančni sistem, ki bo uredil vsa vprašanja, ki so sedaj glede na upravljanje gospodarstva po neposrednih proizvajalcih ostala še odprta. Posamezna podjetja kakor tudi vsa gospodarska združenja bodo na finančnem področju veljko bolj samostojna. Od povečanja produktivnosti bodo imeli tudi neposredni proizvajalci koristi, ker bo del fondov akumulacije na razpolago delavskim svetom.

Tovariš Edvard Kardelj govori

rije nacionalnega vprašanja je prišlo zaradi tega, ker sovjetske zunanje politike ne vodi sovjetsko ljudstvo, temveč vladajoča birokratska kasta, ki je dovedla nadaljnji razvoj Oktobrske revolucije v slepo ulico in opeharila oktobra 1917 zmagoviti rski proletariati za oblast in za proizvodna sredstva.

»Bna sama pot je,« je zaključil tovariš Kidrič, »odkar se je pod vodstvom svoje Partije ljudstvo naših narodov uprlo okupatorju: Pot borbe za nacionalno ljudsko svobodo je to, pot ustanovitve nove Jugoslavije, pot graditve socializma v novi Jugoslaviji, pot graditve blagostanja delovnega ljudstva, pa tudi neizprosne obrambe vseh pridobitev našega narodno osvobodilnega boja. Naši narodi so šli pot, ki jo je pri nas predvidel že Ivan Cankar, ko je zapisal: Na tvojih pletih, na pletih delavca-proletarca sloni usoda slovenskega naroda, naroda proletarca.«

V imenu Ljudske fronte Jugoslavije in maršala Tita je kongres pozdravil podpredsednik Prezidijske ljudske skupščine FLRJ, član Politbiroja CK KPJ

MOSA PIJADE.

»Ustanovitev OF je edinstven primer ne samo v Evropi, ki je bila pod fašistično okupacijo, marveč tudi v sami Jugoslaviji, kjer so to enotnost v drugih krajih dosegli v drugačnih oblikah. To je bilo zvečičavno dejanje, zgodovinsko delo, ki je dostojno, da ga danes proslavimo ne samo Slovenci, marveč tudi vsi dru-

pu, kjer je bilo ranjenih precej oseb, med katerimi tudi kominformistični senator Mario Palmoro.

V Jugoslaviji sta bila prvi in drugi maj državna praznika. Po vsaj devetih letih na največjem način praznovanja velikih dni, zlasti pa v prestolnici Beogradu, kjer se je udeležilo manifestacij okoli 300.000 ljudi. Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije je objavil prvomajski proglas, v katerem poudarja borbo jugoslovanskih narodov za neodvisnost, za mir v svetu in za mirno izgradnjo socializma.

Značilno je, da sovjetski sateliti, ki so se počinoma prodali Kremlju, so niti na največji delavski praznik pustili jugoslovanskih narodov, da v miru praznuje ta dan, prav na ravnega mola so bengalski in rumunski kominformisti izvršili celotno vrsto obmajnih provokacij.

Prav v času, ko prevzemajo v Jugoslaviji neposredni proizvajalci celotno vodstvo višjih gospodarskih tvorb, kot so generalne direktorije celih gospodarskih panog, ki so bile doslej v rokah državne administracije, in ko oblasti sprejemajo ukrepe za nadaljnji razvoj kmetijskih združenj, prihajajo iz Sovjetske zveze vesti, ki so značilne za nadaljnji razvoj v tej državi po poti državnega kapitalizma.

Moskovska »Pravda« uradno glasio CK VKP(b), je objavila članek Hruščova, enega izmed sekretarjev CK VKP(b), s katerim je začel kampanjo za izgradnjo novih kolhoznih naselij, v kateri je treba preseliti kmete iz dosedanjih vasi, kot pravi. Pisan članek ki imenuje tako novo naselje skolkolhoznih mestec. Tam bi kmete stanovali v zabudbah, ki morajo biti, kot pravi Hruščov, večnadstropne.

Predstavljamo si ruskega kmeta, ki sedaj živi s svoji lastni hiši, ki ima v veliki in en prostori, v taki večnadstropni hiši. Znano je, kako strahna je še danes stanovanjska stiska v Sovjetski zvezi, da si je redko kdo lahko privoščil stanovanje, ki bi imel vsaj dve sobi. Zato je, da vsi delavci in kmetje kmalu trpajo v teh večnadstropnih hišah pravo kasarniško življenje. V takih hišah, ki morajo biti prav zaradi večnadstropne kasarne, bodo laže kontrolirani kot dosedaj po svojih vaseh. Kmet v Sovjetski zvezi se mora po vo-

gi narodi Jugoslavije.« je rekel v svojem govoru med drugim tovariš Moša Pijade. »Danes lahko rečemo, da narod, ki je enkrat napravil to, kar so naredili Slovenci, kar so na-

redili Srbi, Hrvati, Makedonci, Crnogorci v pretekli vojni, da tak narod ne more biti nikomur več nikoli suženj!«

KONGRES SO POZDRAVILI TUDI PREDSTAVNIKI LJUDSKE FRONTE IZ VSEH DRUGIH REPUBLIK TER PREDSTAVNIK JUGOSL. ARMADE.

Delegati so posebno tople pozdravili zastopnika tržaških Slovencev Branka Babiča, ki je v svojem govoru poudaril, da so tržaški Slovenci bolj kot kdaj koli povezani z brati v svoji matični domovini. »Vsak uspeh LR Slovenije in FLRJ je tudi naš uspeh in iz njih črpamo vzpodbudo za svoje delo. Ni sile, ki bi lahko ponovno zaslužila narod, ki se je tako junško boril zja svobodo,« je zaključil tovariš Babič, potem ko se je zahvalil za pomoč, ki jo daje jugoslovanski narodi tržaškim Slovincem pri akciji za zgraditve kulturnega doma v Trstu.

Prav tako izredno tople pozdravljene z večimintnim ploskanjem in vzklikanjem sta govorila

PREDSTAVNIK SLOVENCEV V ITALIJI IN KOROSKIH SLOVENCEV.

V imenu Slovencev, ki še danes žive pod Italijo, je kongres pozdravil dr. Anton Drmota, ki je med drugim dejal: »Poleg pozdrava vam izročam tudi novo skrb za nas, da ostanemo živa veja našega narodne-

buni so bili najvišji državni in partijski voditelji, med njimi Edvard Kardelj, ki je zastopal maršala Tita, Aleksander Ranković, Milovan Djilas, predsednik Prezidijske zvezne skupščine dr. Ivan Ribar, Moša Pijade, načelnik generalnega štaba JA Koča Popović in drugi. Na tribuni so bili tudi člani diplomatskega zbora.

Beograščani so zlasti pozdravljali predstavnike vseh vrst orožja JA. V sprevedu so korakali tudi najbolj služni delavci, člani Ljudske fronte in mladinci iz vse države, predstavniki telesnovzgojnih organizacij, ljudske tehnike, sindikalnih organizacij, največjih industrijskih podjetij, delavske in šolske mladina itd. Spreved se je zaključil s milohodno članov Ljudske fronte iz Beograda.

Predstavniki množičnih organizacij in enot JA v Sloveniji in 1. maja popoldne obiskali maršala Tita in mu čestitali k prvomajskemu prazniku. Zelenj so mu skrajšnje okrevanje.

Ob priliki praznovanja delavskega praznika v Jugoslaviji je CK KPJ izdal jugoslovanskemu ljudstvu prvomajski proglas, v katerem je med drugim rečeno: »Tudi letos slavi Jugoslavija 1. maja v ozračju velikega poleta in napora za gospodarsko in družbeno preobrazbo, v delu za ohranitev miru v svetu in v borbi za svojo neodvisnost pred napadalnimi tendencami vlade ZSSR in nje podrejenimi vzhodnoevropskimi vlad.«

Nato je v razglasu rečeno, da se CK KPJ obrača do delavcev, kmetov, mladine, pripadnikov JA, KPJ in Ljudske fronte in do vseh državljanov sploh in poudarja, da Jugoslavija s svojo borbo za izgradnjo deluje in za svojo neodvisnost pridobiva vedno več prijateljev po vsem svetu. S poudarjanjem pravic vsakega

bi birokratske kaste, pretvoriti v poljedelskega delavca, ki za državno vodstvo veliko uspešne kontrole in z učinkovitimi sredstvi laže sili na delo kot kolhozniki.

Sveda pravi Hruščov, v svojem članku, da bodo ruske kmete naselili v takimenovana kolhozna mesteca, kar bi imelo za posledico poleg povečanja proizvodnje tudi udobnejše življenje letih. Ta skrb za udobnejše življenje pa je slabo zakrpana nje govornikov predlog, da morajo biti biše večnadstropne, saj je znano, da predpostavljajo danes modernu urbanistično enonadstropne hiše in vile, ob dane z vrtem, večnadstropni, pa že niti. Običajne bodo močno znane, najane in daleč izven novih naselij, kolhozniki, ki bi imeli po tem Hruščov, na njih opek sektor dela, ne bi imel časa, da bi se ukvarjali s svojo običajno. In tako jo bo nujno moral opustiti.

Delo v novih kolhoznih bo organizirano pod strogo kontrolo državnih organov. Tako bodo izgnani zadnji ostanki samouprave. Kolhožno mesto to vodi birokratska hierarhija z vsemi posledicami, ki bodo iz tega izhajale za kolhoznike.

Medtem pa so se že lotili posla. Začetki so združevati manjše kolhoze v večje. Tako so na Altaju združili 4200 manjših kolhozov v 1400. Vloga državnega, mašinsko-traktorskega postaja je že sedaj v toliko povečana, da te po-

redili Srbi, Hrvati, Makedonci, Crnogorci v pretekli vojni, da tak narod ne more biti nikomur več nikoli suženj!«

KONGRES SO POZDRAVILI TUDI PREDSTAVNIKI LJUDSKE FRONTE IZ VSEH DRUGIH REPUBLIK TER PREDSTAVNIK JUGOSL. ARMADE.

Delegati so posebno tople pozdravili zastopnika tržaških Slovencev Branka Babiča, ki je v svojem govoru poudaril, da so tržaški Slovenci bolj kot kdaj koli povezani z brati v svoji matični domovini. »Vsak uspeh LR Slovenije in FLRJ je tudi naš uspeh in iz njih črpamo vzpodbudo za svoje delo. Ni sile, ki bi lahko ponovno zaslužila narod, ki se je tako junško boril zja svobodo,« je zaključil tovariš Babič, potem ko se je zahvalil za pomoč, ki jo daje jugoslovanski narodi tržaškim Slovincem pri akciji za zgraditve kulturnega doma v Trstu.

Prav tako izredno tople pozdravljene z večimintnim ploskanjem in vzklikanjem sta govorila

PREDSTAVNIK SLOVENCEV V ITALIJI IN KOROSKIH SLOVENCEV.

V imenu Slovencev, ki še danes žive pod Italijo, je kongres pozdravil dr. Anton Drmota, ki je med drugim dejal: »Poleg pozdrava vam izročam tudi novo skrb za nas, da ostanemo živa veja našega narodne-

buni so bili najvišji državni in partijski voditelji, med njimi Edvard Kardelj, ki je zastopal maršala Tita, Aleksander Ranković, Milovan Djilas, predsednik Prezidijske zvezne skupščine dr. Ivan Ribar, Moša Pijade, načelnik generalnega štaba JA Koča Popović in drugi. Na tribuni so bili tudi člani diplomatskega zbora.

Beograščani so zlasti pozdravljali predstavnike vseh vrst orožja JA. V sprevedu so korakali tudi najbolj služni delavci, člani Ljudske fronte in mladinci iz vse države, predstavniki telesnovzgojnih organizacij, ljudske tehnike, sindikalnih organizacij, največjih industrijskih podjetij, delavske in šolske mladina itd. Spreved se je zaključil s milohodno članov Ljudske fronte iz Beograda.

Predstavniki množičnih organizacij in enot JA v Sloveniji in 1. maja popoldne obiskali maršala Tita in mu čestitali k prvomajskemu prazniku. Zelenj so mu skrajšnje okrevanje.

Ob priliki praznovanja delavskega praznika v Jugoslaviji je CK KPJ izdal jugoslovanskemu ljudstvu prvomajski proglas, v katerem je med drugim rečeno: »Tudi letos slavi Jugoslavija 1. maja v ozračju velikega poleta in napora za gospodarsko in družbeno preobrazbo, v delu za ohranitev miru v svetu in v borbi za svojo neodvisnost pred napadalnimi tendencami vlade ZSSR in nje podrejenimi vzhodnoevropskimi vlad.«

Nato je v razglasu rečeno, da se CK KPJ obrača do delavcev, kmetov, mladine, pripadnikov JA, KPJ in Ljudske fronte in do vseh državljanov sploh in poudarja, da Jugoslavija s svojo borbo za izgradnjo deluje in za svojo neodvisnost pridobiva vedno več prijateljev po vsem svetu. S poudarjanjem pravic vsakega

bi birokratske kaste, pretvoriti v poljedelskega delavca, ki za državno vodstvo veliko uspešne kontrole in z učinkovitimi sredstvi laže sili na delo kot kolhozniki.

Sveda pravi Hruščov, v svojem članku, da bodo ruske kmete naselili v takimenovana kolhozna mesteca, kar bi imelo za posledico poleg povečanja proizvodnje tudi udobnejše življenje letih. Ta skrb za udobnejše življenje pa je slabo zakrpana nje govornikov predlog, da morajo biti biše večnadstropne, saj je znano, da predpostavljajo danes modernu urbanistično enonadstropne hiše in vile, ob dane z vrtem, večnadstropni, pa že niti. Običajne bodo močno znane, najane in daleč izven novih naselij, kolhozniki, ki bi imeli po tem Hruščov, na njih opek sektor dela, ne bi imel časa, da bi se ukvarjali s svojo običajno. In tako jo bo nujno moral opustiti.

Delo v novih kolhoznih bo organizirano pod strogo kontrolo državnih organov. Tako bodo izgnani zadnji ostanki samouprave. Kolhožno mesto to vodi birokratska hierarhija z vsemi posledicami, ki bodo iz tega izhajale za kolhoznike.

Medtem pa so se že lotili posla. Začetki so združevati manjše kolhoze v večje. Tako so na Altaju združili 4200 manjših kolhozov v 1400. Vloga državnega, mašinsko-traktorskega postaja je že sedaj v toliko povečana, da te po-

staje odredjajo svoje strokovnjake in specialne brigade za stalno vodstvo proizvodnje v dolocenem kolhozu, kjer kontrolirajo in vodijo delo.

Zelo značilno je, da začena Hruščov kampanjo »kolhoznih mestec« v času, ko niso še očitno vsi v množih predelih Sovjetske zveze, ki so bili opustošeni od vojne. To pomeni, da je odgovor kmetov proti ukrepom oblasti tako velik, da je treba nujno likvidirati zadnje, ostanke kolhozne samouprave. O tem odporu lahko čitamo veljko tudi v sovjetskem tisku skoraj vsak dan, ko govori o razpiranju kolhozne lastnine, o »neizpolnjevanju državnih planov«, o »neodgovornih odnosih do družbene lastnine« o »zmanjšani produktivnosti družnega sektorja« in podobno. Izraz nerazpoložljivosti in jeze vrhov sovjetske birokratske dne je Pravda objavila naslednjega dne je Pravda objavila popravek. Gre torej za direktno, gre za enega izmed pojavov, ki so značilni danes za Sovjetsko zvezo. Birokratska kasta, ki je na oblasti, v vsem čestitvi joža svojo oblast in državno lastništvo, po drugi strani na likvidira vse, tisto, kar ni še popolnoma v njegovih rokah.

na telesa. Franc Petek je v imenu koroskih Slovencev a pozdravom prinesel tudi obljubo, da bodo koroski Slovenci ostali zvesti pridobitvam narodno osvobodilne borbe ter povezani z matičnim narodom, ki se bori za pravico in za rešitni socializem v svetu in tako tudi za pravice koroskih Slovencev.

Ob zaključku slavnostnega dela kongresa so delegati poslali maršalu Titu pozdravni brzojavko, v kateri so prikazali delo OF ter obljubili, da bodo varovali pridobitve ljudske revolucije ter želeli maršalu nagleda okrevanja.

V petek 27. aprila je tovariš Josip Vidmar začel

DELOVNI DEL KONGRESA.

nakar je bilo izvoljeni delovno predsedstvo, v katerega so delegati med večimintnim ovacijami izvolili Edvarda Kardaševiča, Borisa Kidriča, Francisa Leskoveca, Miha Marinka, Josipa Vidmarja, Ivana Mačka, Angelca Osepek, Miro Svetina, Jožeta Rusa, Edvarda Kobeca, Franceta Bevka, Janka Rudolfa, Ferda Burkelja, Vlada Krivica, Vido Plut, Marljana Breclja in Valentina Jesiha.

Nad 700 na okrajnih zborovanjih Fronte izbranih delegatov je vstalo in s silnim navdušenjem pozdravilo delovno predsedstvo, ki je zasedlo svoj prostor na slavnostno okrašenem odru. Delegati so nato sprejeli soglasno dnevni red kongresa, ki ga je predlagal Franc Bevk, in sicer:

1. Referat tovariša Edvarda Kardaševiča »Deset let ljudske revolucije«.
2. Poročilo Mihe Marinka o delu Osvobodilne fronte med II. in III. kongresom.
3. Sprejem pravi OF.
4. Poročilo o finančnem poslovanju.
5. Volitve glavnega in nadzornega odbora.
6. Poročilo o uspehih šestmesečnega

(Nadaljevanje na 2. strani)

Jugoslovanski narodi so proslavili praznik dela v znamenju borbe za mir, neodvisnost in socializem

Prvomajski proglas CK KPJ in pozdrav maršala Tita jugoslovani. ljudstvu

Narodi Jugoslavije so slovesno proslavili 1. maj, mednarodni praznik dela, v Beogradu in glavnih mestih ljudskih republik so bili svečani prvomajski sprevedi delavcev in vojske, ki so jih sto tisoč in sto tisoč meštčanov navdušeno pozdravljali. V vseh ostalih krajih so bila slavnostna zborovanja in ljudske veselice.

Glavna proslava je bila v Beogradu, ki se je je udeležilo okoli 300 tisoč oseb, od katerih 150.000 v slavnostnem sprevedu. Začetek slavnosti so že zvečer 30. aprila zaznamile častne salve iz topov. V vseh ustanovah in podjetjih so bila zborovanja, prireditve in akademije.

1. maja zjutraj se je po največji beograjski ulici »Bulvaru Rdeče armade« razvil veličasten prvomajski spreved delovnih ljudi in enot JA. Spreved je šel mimo slavnostne tribune pred Ljudsko skupščino. Na tribuni so bili ranjenih precej oseb, med katerimi tudi kominformistični senator Mario Palmoro.

V Jugoslaviji sta bila prvi in drugi maj državna praznika. Po vsaj devetih letih na največjem način praznovanja velikih dni, zlasti pa v prestolnici Beogradu, kjer se je udeležilo manifestacij okoli 300.000 ljudi. Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije je objavil prvomajski proglas, v katerem poudarja borbo jugoslovanskih narodov za neodvisnost, za mir v svetu in za mirno izgradnjo socializma.

Značilno je, da sovjetski sateliti, ki so se počinoma prodali Kremlju, so niti na največji delavski praznik pustili jugoslovanskih narodov, da v miru praznuje ta dan, prav na ravnega mola so bengalski in rumunski kominformisti izvršili celotno vrsto obmajnih provokacij.

Prav v času, ko prevzemajo v Jugoslaviji neposredni proizvajalci celotno vodstvo višjih gospodarskih tvorb, kot so generalne direktorije celih gospodarskih panog, ki so bile doslej v rokah državne administracije, in ko oblasti sprejemajo ukrepe za nadaljnji razvoj kmetijskih združenj, prihajajo iz Sovjetske zveze vesti, ki so značilne za nadaljnji razvoj v tej državi po poti državnega kapitalizma.

Moskovska »Prav

Deset let ljudske revolucije

(Nadaljevanje s 1. strani)

tekmovanja v počastitev desete obletnice OF in razdelitev nagrad, ki jih je razpisal Glavni odbor OF.

Ko je predsedujoči France Bevk sporočil, da bo povzel besedo tovarš Kardelj, so vsi delegati vstali in po vsej dvorani je zavajal vihar navdušenja. »Tito — Kardelj, Tito — Partija« je odmevalo po veliki dvorani. Tovariš Kardelj je večkrat hotel začeti, a so delegati, še z večjim navdušenjem, ploskanjem in z vzkliki pozdravljali svojega prvega borca.

GOVOR TOVARISA KARDELJA

Ko se je navdušenje nekoliko pomirilo, je tovarš Kardelj najprej razpisal zgodovinski boj slovenskega ljudstva ter stanje tik pred kapitulacijo stare Jugoslavije, ko so 27. marca leta 1941 napravile jugoslovanske množice prvi korak v revolucionarnem procesu, ki je spremenil karakter Ju-

predvsem finančni sistem, sistem planiranja in evidence, kolikor nam bodo dopuščali materialni pogoji, osvobodit ostankov birokratizma in administrativstva. Kontrola je treba nadomestiti z ekonomskim, sredstvi in z neposredno kontrolo množice od spodaj.

Ko je tovarš Kardelj govoril o jugoslovansko-sovjetskem sporu, je naglasil, da je na Vzhodu popolnoma zavržena.

TEORIJA O TAKO IMENOVANI VODILNI VLOGI SOVJET. ZVEZE

odnosno ruskega naroda. Sovjetska propaganda skuša dokazati, da se ta teorija pretvarja v stvarnost. Marksistično teorijo razredne borbe je tako nadomestila teorija velikodravnega osvajanja. Kakor na Vzhodu, tako so tudi na Zahodu prevladovala mnenja, da se prav za prav nič novega zgodilo tekom zadnjih

Najprej je rekel, da nekateri hočejo dokazati, da smo v preteklosti pisali in govorili drugače kakor govorimo danes. Tedaj smo bili prav tako iskreni, kakor smo iskreni danes v borbi proti agresivni kampanji sovjetske vlade proti Jugoslaviji. Kakor hitro so padle lučice o miroljubnosti politike Sovjetske zveze, je moralo pasti vse, kar je bilo zgrajeno na teh iluzijah.

»Za slovenski narod in za vse narode Jugoslavije predstavlja desetletje, ki se letos zaključuje, desetletje velikih zmagov. Je rekel tovarš Kardelj. »Prav je, da pogosto pogledamo nazaj na vzroke in faktorje, ki so nam zagotovili te zmage, kajti pred seboj imamo še velik posel in velike borbe. Ni dvoma, da bomo tudi v bodoče zmagovali, če se bomo znali neprenehoma uditi ob svojih lastnih izkušnjah in predvsem, če bo naša prednja in najzavednejša del našega

čevlar, Cvetka Vodopivec, Franc Lubej.

Zadnji dan kongresa so delegati sprejeli pravila Osvobodilne fronte, resolucijo in izvolili nov

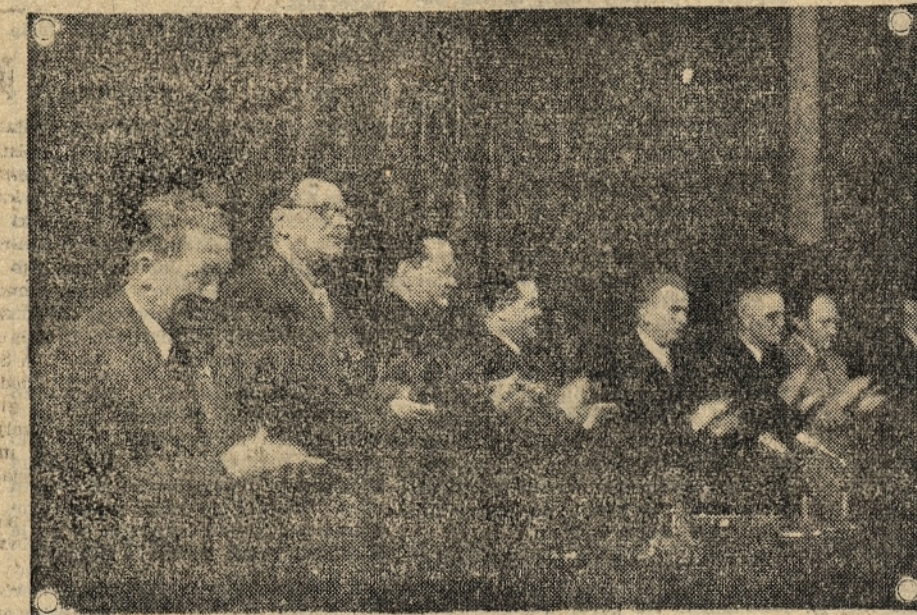
GLAVNI IN IZVRŠNI ODBOR.

V novem izvršnem odboru OF Slovenije so: Viktor Avbelj, Jaka Avčič, dr. Aleš Bebler, France Bevk, dr. Marjan Breclj, Jože Borštnar, Tone Fajfar, Milko Goršič, Metod Grčar, dr. Franc Hecivar, Janez Hribar, Albert Jakopič, Rudolf Janko, Josip Jeras, Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Edvard Kočbek, Stane Kavčič, Franc Kimovec, Stane Kovač, Vlado Krivic, dr. Ferdo Kozak, Boris Kraigher, Sengej Kraigher, Miško Krajač, Maks Krmelj, Franc Leskošek, Franc Lubej, ing. Jože Levstik, Miha Marinko, Ivan Maček, Vlado Majhen, Matija Maležič, Angela Osepek, Osošnik Bogdan, Zoran Polić, Franc Perovšek, Franc Popit, dr. Jože Potrč, Franc Primožič, Jože Primožič, Jože Rus, Ivan Regent, Fr. Simončič, Franc Svetek, Mila Svetina, Lidija Sentjurc, Peter Stare, dr. Maks Snuderl, Tone Tomaž, Vida Tomšič, Edo Turnher, Janez Vipotnik, Ignac Voljč, Josip Vidlar, Boris Žihner in Pavle Zaurcar.

V predsedstvu Izvršnega odbora OF so: predsednik Josip Vidmar; podpredsedniki: Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Jože Rus in Edvard Kočbek; v sekretariatu pa sekretar Miha Marinko; člani: dr. Marjan Breclj, Zoran Polić, Boris Kraigher, Lidija Sentjurc, Vlado Krivic, Janez Hribar in Franc Primožič.

IZREDNI DELOVNI USPEHI

Ki so jih dosegli delovni kolektivi v 6-mesečnem tekmovanju v čast 10. obletnice OF, so pokazali, kako močno je ustvarjalnost ljudstva, če ga vodi takšna sila, kakor je Osvobodilna fronta s Komunistično partijo na čelu. Nad 2000 osnovnih frontnih organizacij, 1200 delovnih kolektivov, 431 mladinskih aktivov ter 411 ljudskoprosvetnih društev s 627 izobraževalnih in 1064 kulturno umetniških odseki so tekmovali za naslov najboljšega v republiki. V tekmovanju frontnih aktivov je dobila prvo nagrado — nagrado za osvoboditve — naša slovenska frontna organizacija. Drugo nagrado frontna organizacija 10. terena I. rajona v Ljubljani, tretjo nagrado naša frontna organizacija

*
Člani IOOF
pri otvoritvi
kongresa

goslavije. Govoril je o Komunistični partiji, ki je tiste dni ne le pozivala na obrambo Jugoslavije, temveč tudi organizirala to obrambo. Nato je tovarš Kardelj govoril o izdajalski vlogi starih političnih strank v Sloveniji po fašistični agresiji ter o delu Komunistične partije za organizacijo aktivnega odpora. Ustanovitve OF je bila eden najvažnejših pogojev za uspešno pripravo oborožene vstaje, do katere je moralo priti. S pravico tedaj lahko rečemo, da je 27. april 1941, dan ustanovitve OF, eden najvažnejših datumov v razvoju naše ljudske revolucije.

V nadaljevanju je tovarš Kardelj govoril

O RAZVOJU OSVOBODILNEGA GIBANJA

o razvoju odpora ter o razvoju OF, ki je pod vodstvom Partije s tovaršim Titom na čelu premagala vse napore okupatorja in domačih izdajalcev, da bi razbili osvobodilno gibanje. Tovariš Kardelj je nato govoril

O VLOGI OF V RAZBODRU IZGRADNJE SOCIALISTICNE DRŽAVE.

Poudaril je, da je sodelovanje ljudskih množic in upravljanje države in njenih posameznih organov in zlasti še upravnih organov neogibni pogoj vrhno selekcijo ali odlično najboljši vsestranskega razvoja socializma ter tudi edino sredstvo, da bi se preprečilo nastajanje nekažne birokratske kaste. Vzporedno s predajanjem tistih, rudnikov itd. v upravljanje delovnih kolektivov je bila naloga kvalitativno dvigniti državni aparat in se boriti proti birokratskim tendencam. Govoreč o delavskih svetih je tovarš Kardelj dejal:

»Delavski svet je pri nas niso privelek državnega aparata in tudi ne agitacijski miting. Oni imajo svoje točno določene pravice, pa tudi svoje točno določene obveze do družbene skupnosti. Oni so oblika upravljanja samopodizvajalcev, toda so obenem obvezani čuvati interese družbene skupnosti. Podjetja niso fast posameznih delovnih kolektivov, seveda v okviru pravic in dolžnosti, ki jim odziva postavlja družbena skupnost preko vrhovnih predstavniških organov ljudske oblasti.«

Tovariš Kardelj je zatem govoril, da socializem ni v tem, da pridejo proizvajalci sile iz rok privatnih kapitalistov v roke samostojnega in neodvisnega voditelja državnega aparata, ampak v resničnem podružbajenju proizvajalnih sredstev. Kot nalogo, ki jih je tovarš Kardelj navedel, so: v republiki vsi organi uprave bo treba še naprej po poti, ki je nakazana z zadnjimi spremembami zvezne vlade in republiških viad. Na gospodarskem področju zajemajo te naloge

desetletij. Odpor Jugoslavije pa je povzročil tako rekoč nenadoma na vseh teh ideoloških stavih razpoke, ki jih odprla, da pod površino, kakršne so poznale in slikale omenjene teorije, teče življenje človeške družbe po svojih zakonitih stezah, neodvisno od tega, ali ga ljudska zavest more spremljati in razumeti ali ne. V zapadnoevropskih kapitalističnih državah je ogromno narasla vloga izjave v njihovi ekonomiki in se vse bolj kažejo naraščajoči elementi državnega kapitalizma, ki se včasih pojavljajo v odkritih, včasih pa v pri-

kritih oblikah. S tem se ne menja kapitalistični karakter tega sistema, toda ti novi pojavi že predstavljajo ekonomsko nastajanje novega sistema v nedrhi starega in dokončni liniji slabe politično in ekonomsko moč buržoazije. Tovariš Kardelj je nato govoril o pojavih državnega kapitalističnih elementov ter o komformistični politiki in naglasil, da so iz orožja revolucije in socializma vodstva partij, ki so kapitalizirala pred komformizmom, pretvorila v orožje tujih hegemonističnih tendenc.

»Za današnjo vlogo komformizma v mednarodnem delavskem gibanju velja točno tisto, kar sta Marks in Engels nekoč rekla o Balkanu »Dezorganizirati Internacionalo in s tem podrediti jo lastnemu hierarhičnemu in samodržavnemu upravljanju aliansev.«

Govoreč o perspektivi delavskega gibanja je tovarš Kardelj poudaril, da ni treba dvomiti, da bo mednarodno delavsko gibanje našlo pot iz krize, v kateri se danes nahaja. Ob zaključku je tovarš Kardelj govoril

O NEKATERIH VPRAŠANJH ZUNAJPOLITICNE AKTIVNOSTI SOCIALISTICNE JUGOSLAVIJE.

delovnega ljudstva tudi nadalje tesno povezan z njegovimi osnovnimi množicami. Prav je, da prav janes, ob deseti obletnici ustanovitve OF, pod katero zastavo je slovensko ljudstvo bilo enega najbolj krvavih, najbolj herojskih in najbolj zmagovitih bojev v zgodovini, še prav posebno naglasilo, da bo slovenski narod skupaj z vsemi drugimi narodi Jugoslavije ter s Komunistično partijo Jugoslavije ter tovaršim Titom na čelu branil vse te revolucionarne pridobitve z enako vztrajnostjo in oddločnostjo, s kakršno je še skozi sto-

letja boril za svoj obstanek in svojo bodočnost.

Po triurnem govoru tovarša Kardelja, katerega so delegati večkrat prekinjali s priljubljenim, ploskanjem ter vzkliki, je po odmoru, toplo pozdravljen spregovoril

TOVARIS MIHA MARINKO,

ki je podal poročilo OF med II. in III. kongresom. Po njegovem govoru so prečitali pozdravne brožavke, ki so jih poslali kongresu razni delovni kolektivi in posamezniki, med njimi Slovensko-ameriški narodni klub, Jugoslovansko društvo »Edinost iz Holandije, predsednik Prezidijske ljudske skupščine FLRJ dr. Ivan Ribar in drugi.

V razpravi o poročilih tovarš Kardelja in tovarš Marinko so sodelovali Tone Fajfar, Luka Vidovič, Zalka Božičnik, dr. Maks Snuderl, Valentin Vrhovec, Bala Brzlec, Stefan Pavčič, Lovro Gden, Josip Jeras, Ivan Korosec, Andrej Petelin, France Smolc, August Zupeti, Josip Rus, Mavric Borc, Tone Kropušek, Ana Florjančič, Drago Benčič, Marija Dolgan, Ivan Kurinčič, Edvard Kočbek, Boris Kidrič, Jože Terčelj, Janez Ho-

Hrušica pri Jesenicah in četrto vaska frontna organizacija Zadobrova v okraju Celje-okolica.

Med delovnimi kolektivi je bil najbolj ruden živlega srebra v Idriji, ki je dobil krasen avtoBUS in kongresno zastavo. Druga je bila železarna na Jesenicah, ki je dobila predhodno zastavo v trajno last in kamlino, tretjo gradbeno podjetje »Plonire« v Novem mestu in četrto delovni kolektiv vaskere v Kranju. Dobila sta 250.000 oziroma 200.000 din. nagrade. Prav tako so bili nagrajeni najbolj mladiški aktiv in najboljša kulturno umetniška društva.

V POČASTITEV 10. OBLETNICE OF SO BILE PO VSEJ SLOVENIJI VE-LIKE PROSLAVE

Na predvečer je gorelo po vsej Sloveniji nešteto kresov, vsi tedaj pa kulturno umetniška društva prirejajo različne prireditve. V mnogih krajih so pripravili tudi razstave narodno osvobodilne borbe, organizirali s razne muzeje, odprli otroške vzgojne ustave, ter odkrili več umetniških delanih spomenikov. Tako se je slovensko ljudstvo dostojno pripravilo in nad vse mogočno proslavilo svoj veliki praznik.

Zanimljivi spomeniki v italijanski tovarš Viktorio, Orisat je namere tržaških komunistov in razkrinili njihovo lažljivo in podlo klerikalno propagando proti ljudstvu istrskega okrožja in narodom Jugoslavije ter dejal, da vsi ti njihovi diljo katehni so tudi razpravljali na nedavnem kongresu KP Italije, da bi tako postrili borbo za odvajanje našega ljudstva od poti, ki si jo je začrtalo v NOB, ne bodo rodili pri nasodu. Ob zaključku svojega govora je dejal: »Naše ljudstvo zelo dobro ve, komu lažko zaupa!«

Nato so borci iz Buji podarili komandantu dilizije tovarš Čatanič večje for, katerega je tak poklonil komandantu tejala v Portoroku. Ob zaključku prvega dela popoldanske manifestacije so bile prečitate resolucije tovarš, CK KPIJ in kongresu OF Slovenije.

Siedli je pester kulturni spored, ki so ga izvajali člani slovenskega učiteljskega iz Portoroka in godba JA z raznimi perskimi točkami in izvajanje bombnih napavov. Po vsem tem se je začelo v šmarnskem zadržnem domu ljudsko rajanje, ki je trajalo pozno v noč.

G. B.

* IZ NAŠIH KRAJEV *

Padna za deseto obletnico USTANOVITVE OF

Stevilnim proslavam desete obletnice OF slovenskega naroda se je pridružil tudi naša vasa. Že na predvečer praznika je bila vsa v zastavah. Ko pa so dogorevali zadnji ostanki kresa na koncu vasi, smo se zbrali v okrašen dvorani, kjer je bila proslava. Domača godba je igrala narodne in partizanske pesni in povečala razpoloženje med vasi.

O 27. aprilu — prazniku ustanovitve OF slovenskega naroda — je govoril naš domači učitelj Stanko Logar. Razložil je delo OF pod vodstvom KP Slovenije v borbi za osvoboditev naše zemlje od okupatorja in domačih hlapcev, od njene ustanovitve leta 1941 pa do danes. Vsi pookusli sovražnika, vse njegove ofenzive, da bi uničil OF in narodno osvobodilno gibanje slovenskega in jugoslovanskih narodov — so ostali brezuspešni. Sovražnik je moral izginiti iz naše zemlje OF je zila z borbe ko: zmagovanka in naš narod je prvič v svoji zgodovini zadihal v svobodi, v tisti resnični svobodi in zmagi, ki si jo je ljudstvo samo priborilo in za katero je dalo svoja življenja, doseženi najboljših sinov in hčera našega naroda. Tudi tovarš Pribac Karel, Pribac Ivan, Kriznič Ivan in Grego Jožef so med temi, ki so darovali svoja življenja za enotnost in bratstvo naših narodov, za zmagovano, za zmagovno resnično demokracijo pri nas.

O uspehih tekmovanja je potem poročal tajnik SIAU. Pri popravilu cest in poti je bilo opravljenih nekaj nad 300 prostovoljnih delovnih ur. Najbolj sta se izkazala tovarša Pribac Mihael in Pribac Jožef. Vsi kmetje pa so povsemli vso skrb zaostalemu delu na polju, tako, da je danes velika zemlja obdelana in posejana. Le še delja nam je treba, pa bodo polja ozelenela in prvi sadovi našega dela — grah in zgodnji krompir — bodo tu.

Za istrski tednik smo pridobili 31 novih naročnikov, kar je za našo vasi veliki uspeh. Vso pohvalo in priznanje za ta uspeh zasluži tajnik SIAU tovarš Pribac Ivan, ki je povsod zelo aktiven in eden najboljših delavcev na vasi. Lepo so se izkazali tudi naši borci, ki so četani, ki so šle skozi Padno pripravili partizansko kosilo — polento z golažom in kozarce vina. Po partizansko so posedli borci okoli kotla in vsakič kot tudi borci, so obujali spomine na dneve borbe, katere sadove danes v svobodi uživamo, ko

gradimo lepšo bodočnost — »šudežno deželo socializma« — kot pravi maršal Tito, naš veliki učitelj in ljubljani voditelj.

BORST — Nadaljujmo graditev zadružnega doma! Zaradi slabih razmer pri dobavljanju materiala itd. smo morali prenehati z gradnjo zadružnega doma v mesecu decembru preteklega leta. Pri današnjem delu, ki živahno napreduje, sodeluje pet zidarjev in štirje pomočniki. Razen navedenih pomagajo prebivalci vseh treh vasi s prostovoljnimi delom. Veliko zanimanja je do zdaj pokazal vodja gradbišča Rihard Peroša. Najpoživnejši izmed zidarjev je Jože Kodarin iz Boršta št. 9 — medtem ko med pomočniki ne zaostaja Danilo Jer-

man iz Boršta 16. Pri prostovoljnem delu sta se najbolj izkazala Vencet Lovrečič, blaginjak Kmečke zadruge, in Anton Bržan, namestnik KLO. Na delu se je močno udaril 72-letni zidar Anton Jurinčič iz Boršta 75. Požrtvovalni stavek je odklonil bolniški dopust in vestno nadaljuje pri delu. Pri dograditvi temeljev so izvedli svojo obvezo Glemol, nato jim sledijo Boršani in Labordi, ki pa bodo v najkrajšem času to dopolnili. Delo bi veliko bolj napredovalo, a je veliko tehničnih ovir, med katerimi je ta, da primanjkuje vode. Razen tega se ljudstvo ne more polnoštevilno udeležiti prostovoljnega dela, ker so dela na polju precej zaostala. Vsekakor pa bomo gledali, da bomo čimprej zgradili zadružni dom.

Kmečka delovna zadruga v Vanganelu je na pravi poti

Letos je kmetiška zadruga v Vanganelu zgradila veliko toplo gredo za površino. Zasidli so že okoli 30.000 paradižnikov in v kratkem bodo zasidli še nekaj deset tisoč sadik. To je začetek smotrnega vrtnarstva na velikem, ki si ga je postavila zadruga kot temeljno nalogo.

Vas Vanganel je sredi zaprte doline, ki je najpomembnejša za intenzivno obdelovanje zemlje s površninami in trto. Ima toplo podnebje in dovolj vode. Vanganel na mi edina vasi v tej dolini. Na oborinskih hribov, ki jo obdajajo, so naselja Sentur, Sv. Ubalid in Porok. Mišimo, da ni nikogar v kornski okoliščini, ki ne bi poznal odličnega vina, ki ga dajejo trte na teh prislojnih pobočjih.

Kmetije Vanganela in sosednjih vasi so vedno dajali prednost zelenjavi in trti. Podrebnje, narava tal in bližina Trsta so jih naravnost sili, da so se povsemli zlasti tem kmetom. V prejšnjih pogojih pa se niso mogli dovolj razviti, ker jim stari manjši individualni gospodarstva ni dajali možnosti, da bi izboljšali gospodarstvo. Največji del zemlje je razdeljen na majhne parcele, ki kmetom zastojajo za združevanje in delo. Le s strdim delom od zore do mraka, je naš delovni kmet premagal težave, ki so poalečica združljivosti kmetke posesti. Če je hotela družina živeti bolje, je bilo treba polskati delo v tovarnah ali v gradnji železnic. O produktivni naveki ni moglo biti misli govora. Delati na velikem pa pomeni doseči večje dohodke z manjšimi napori.

Kmetije Vanganela, Sentura, Sv. Ubalida in Potoka so ustanovili delov-

no zadrugo. Iz Vanganela je 6 družin, iz Sentura 7, iz Sv. Ubalida 6 in iz Potoka 2 družini. Ti so pionirji zadružnega življenja v dolini, ki so pravilno razumeli kakešne možnosti ljudske oblasti. Po velični so mali kmetje, nekaj pa je tudi srednjih posestnikov.

Vanganeliška zadruga je med najmlajšimi v okrožju. Ustanovljena je bila leta 1949. Takoj po ustanovitvi so sestavili plan proizvodnje, v katerem je bila že začetna smer bodočega razvoja: v in o g r a d n i s t v o in vrtnarstvo. V prvem letu je imela zadruga že precejšnje uspehe, čeprav jo je pripradela suša. Uspehi pa bi lahko bili še večji, če ne bi bilo nedostatkov, ki se pojavljajo v mladih delovnih kolektivih. Organizacija dela v kmečkih zadrukah je popolnoma drugačna od načina dela, ki so ga bili naši kmetje navajeni prej, kot posamezniki. Za pravilno ureditev skupin v brigadi, za razdelitev delovne sile, za sestavljanje delovnega kolektiva, itd., pri kmetiški proizvodnji večjega obsega potrebne so tehnike, ki se manjka našim mladim zadržam.

Brigada vanganelške kmečke delovne zadruge je razdeljena na 4 skupine. Vseka ima svojo. Kadar so potrebna večja dela, zlasti v ravnici, delajo vsi zadružniki skupno v brigadi. Taka dela so okopavanje, kosača, obdelovanje vinogradov. Zlasti letos, ko je bilo treba opraviti v naglici splošnookopavanje okolišnje zaradi stenege deževja, se je pokazalo, koliko več donosejajo delavne roke, kadar so združene pri skupnem delu.

Zadružniki so se lotili tudi vprašanja mehanizacije. Prednost kmečke delovne zadruge je zlasti v tem, da je mogoča obdelava s stroji in da moremo investirati delodolžkov za mehanizacijo proizvodnje, kar je bilo našim malim kmetom skoraj popolnoma nemogoče.

Vanganeliška zadruga je že nabavila najvažnejši inventar. Manjka pa še mešalnik. Dlahi čutiljo potrebo po motorni črpalki za vodo, ki bi olajšala delo pri zelenjavi. Kupili bi morali tudi traktor, ker stari deli vedno več preglavč. Moderna tehnika na nudi kmetu še mnogo drugih prikladnih strojev, ki bi priliš Vaganeliško prav. Tudi to bo sčasoma prišlo, če bo znala zadruga gospodariti pravilno. Člani vanganelške delovne zadruge niso med tistimi, ki pričakujejo, da jim bodo padla sredstva za proizvodnjo iz neba kot nagrada zalo, ker so storišni v zadrugo. Oni dobro vedo, da je glavno, pokazali življenjsko sposobnost.

Med vgladnimi zadružniki Vanganela, ki se borijo za gospodarsko uveljavljanje zadruge, moramo omeniti tovarša Kozlovčiča Petra, ki vodi vasa dela pri zelenjavi. Na njegovo enotivito je bila zgrajena topla greda, ki smo jo uvidoma omenili. Omeniti bi morali še druge zaslužne tovarše. Oni pa bi prihodnosti, saj bomo o Vanganelu še pisali.

NAGRADE za novo posajene trte in sadno drevje

Nekateri kmetje se pritožujejo, da jim je KZ zaračunala preveč drago sadno drevje, ki so ga od nje prejeli in posadili na podlagi razpisanih nagrad za sajenje trt in sadnega drevja.

Mislimo da kmet, ki je razpis nagrad za sajenje trt in sadnega drevja dobro razumel, in kmet ki mu je kmetijski referent pri KLO dobro razložil ta razpis, je prišel do zaključka, da za vsako posajeno trto ali sadno drevo dobi nagrado, ki je določena za vsako posajeno trto 5 din za vsako breskovo 30 din za vsako okljo 40 din itd., kot je pač nevedeno v razpisu, a sadike v kotikor jih sam nima se mu jih preskrbi proti plačilu. Za preskrbo sadik našim kmetom je Poverjenosti za kmetijsko priložilo IOLO uveljavilo sadike proti plačilu in so jih kmelje dvignili pri KZ, ki jim je seveda dostavila račun, nato so se nekateri kmetje začeli pritoževati, da ne morejo plačati, da se jim ne splača saditi, da ne krijejo stroškov itd. Te pritožbe pa so neutečajne, ker n. pr. neki kmet je posadil 10 kom. breskev, 10 kom. češenj, 100 trt in 20

gledala potome okrajna komisija in kom. obk. je za to plačal 1420.— din, z nagradami pa bo kmet prejel skupno 1900.— din točaj stroške lahko krije in je sadno drevje dobil zastonj, ker ga lahko plača oz. krije z nagradami, in če je takorekoč dobil sadiko zastonj, se mu jih tudi splača posaditi in je nepravilna zahteva nekaterih kmetov, ki potem KZ zahtevajo drevskega zastonj in povrh še nagrado.

Te dni je na terenu tudi okrajna komisija, ki ugotavlja, koliko je bilo posajeno ter da potem IOLO izračuna redne nagrade kmetom ali KDZ, in so dute ali sadno drevje sadili, istočasno ugotavlja predlog za nagrade za tri najboljše vinograde ali sadovnjake, ki so bili na novo posajeni na podlagi razpisa za sajenje trt in sadnega drevja. Te triki gledala bo potem okrajna komisija in dodelila nagrade po 30.000.— din 20.000.— in 10.000.— din.

Na podlagi vsega tega je pač dolžnost naših kmetov in KDZ, da podprejo akcijo za dvig vinogradništva in sadjarstva v našem okrožju.

FIZKULTURA IN SPORT

V okviru proslav 10. obletnice OF in Prvega maja je bilo v Jugoslaviji in na Svobodnem tržaškem ozemlju več športnih prireditev.

V Kopru so bile lahkootletiske tekme, tekme v odbojki, motorne dirke, tekme letalskih modelov itd.

LAHKOOTLETISKI TROBOJ

STO—REKA—PULJ

Dne 29. aprila so bile v okviru prvomajskih proslav v Kopru lahkootletiske tekme ter tekme v odbojki. Pred približno 200 gledalci so se v plemeniti borbi pomerili lahkootlet STO, Reke in Pulja. Vreme je bilo za tekme precej neugodno, pihal je veter, zrak je bil hladen. Toda lahkootletiska steza in igrišče ter druge naprave so bile v dobrem stanju, tako da je bilo doseženih nekaj lepih rezultatov.

Omeniti moramo borbenost vseh tekmovalcev, predvsem tekmovalcev STO, ki bi pod vestnim vodstvom trenerja dosegli lahko marsikaj lep uspeh. To velja predvsem za Venturina iz Pirana, ki je zmagal na 110 m, z zaprekanji s časom 16" in 8 des. Teče zelo lepo, stitno skoraj dovršeno in ima vse pogoje za nadaljnji razvoj. Dobri so bili rezultati na 400 metrov, kjer je dobil Oliveri po krasnem šprintu moral kloniti pred Starečarjem iz Pulja in Saricem z Reke, ki sta ga v sinisu krakrillila.

V metu kopja je zmagal Ciranella (STO) z rezultatom 42,30 metrov. Met je kople tako rekoč samo z močjo brez vsake tehnike. Tudi on bi lahko — če bi popravil valj, odnosno korak — dosegel boljše rezultate. Lepe borbe so bile tudi za 3000 m in 800 metrov.

Vse do zadnje točke se ni vedelo, kdo bo končni zmagovalec troboja. Odičito je morala šteteta 4x100 m, v kateri so tekali STO postavili odlični rezultat 46" in 8 desetink. To je najboljši rezultat, kar jih je bilo po vojni v šteteti 4x100 metrov postavljenih na koprskem tekalšču.

V končni oceni je zmagalo moštvo

STO s 83 točkami. Druga je Reka z 78 točkami, tretji je Pulj s 50 točkami.

ODBOJKA

Prav tako so 2. maja v okviru prvomajskih proslav bile v Kopru tekme v odbojki. V prvi tekmi sta nastopili moštvi Garnizona in Narodne zaščite. Zmagali so boljši iz Garnizona v dveh setih: 15-5 in 15-0. V drugi tekmi pa je moštvo sindikalne podružnice »Radiofonije« premagalo moštvo Pobegov v dveh setih 15-13 in 15-9. Ob tej priliki moramo pohvaliti moštvo Pobegov, ki je igralo zelo borbeno in postrvalno. Sicer se ni moglo upirati tehnično boljšemu moštvo »Radiofonije«, ki je napolnilo samo s petimi igralci. Finalna tekma med Garnizonom in Radiofonijo se je vršila 1. maja v Kopru. Zmagalo je po postrvovalnejši igri moštvo Garnizona iz Kopra z rezultatom 3-0 (15-9 in 15-9).

Omeniti moramo borbenost vseh tekmovalcev, predvsem tekmovalcev STO, ki bi pod vestnim vodstvom trenerja dosegli lahko marsikaj lep uspeh. To velja predvsem za Venturina iz Pirana, ki je zmagal na 110 m, z zaprekanji s časom 16" in 8 des. Teče zelo lepo, stitno skoraj dovršeno in ima vse pogoje za nadaljnji razvoj. Dobri so bili rezultati na 400 metrov, kjer je dobil Oliveri po krasnem šprintu moral kloniti pred Starečarjem iz Pulja in Saricem z Reke, ki sta ga v sinisu krakrillila.

V metu kopja je zmagal Ciranella (STO) z rezultatom 42,30 metrov. Met je kople tako rekoč samo z močjo brez vsake tehnike. Tudi on bi lahko — če bi popravil valj, odnosno korak — dosegel boljše rezultate. Lepe borbe so bile tudi za 3000 m in 800 metrov.

Vse do zadnje točke se ni vedelo, kdo bo končni zmagovalec troboja. Odičito je morala šteteta 4x100 m, v kateri so tekali STO postavili odlični rezultat 46" in 8 desetink. To je najboljši rezultat, kar jih je bilo po vojni v šteteti 4x100 metrov postavljenih na koprskem tekalšču.

V končni oceni je zmagalo moštvo

Včeraj so se začele v Parizu kosaške tekme za evropsko prvenstvo. Med 18 prijavljenimi državami sta tudi ZSSR in Českoslovaška, ki sta tudi favorita tega prvenstva. Jugoslavija verjetno ne bo nastopila.

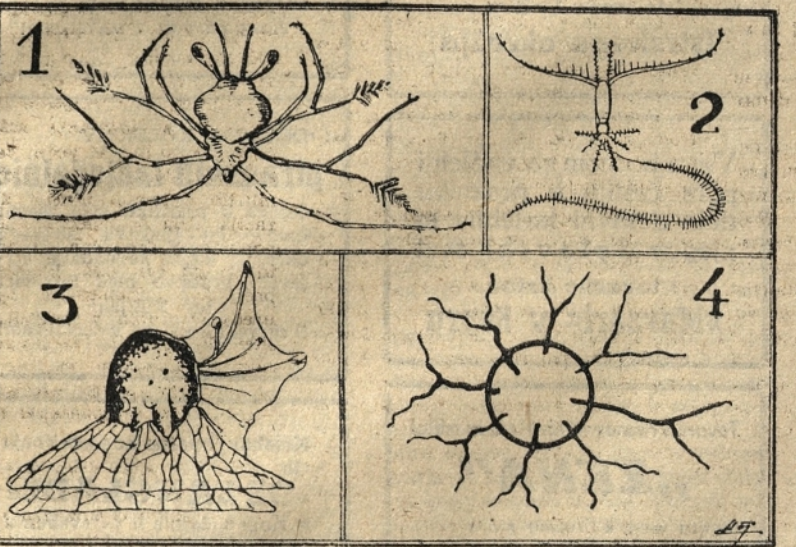
ŽIVLJENJU V MORJU

Skoraj ni dneva, da ne bi med nami razpravljali o morju, ribah, ribičih, ribiških ladjah, o ribolovu sploh in konzervni industriji rib, ki poleg ribolova predstavlja našo najvažnejšo industrijsko panogo.

No, pa se zdaj nekoliko pogovorimo o gori navedenih stvarih.

MORJE

Kako veličasten je pogled na morje, kakor leži ured namirno in ne gubno, razteza se v neizmerno daljavo in sirjave! Kako veličasten je pogled nanj, ko se s silnimi valovi zalčava v strme brege istrske obale! Zdi se nam, kakor da bi ta gola, nelzerna ravan dihal kakor živo bitje. In kadar zremo vanj, naše oči čestokrat ne morejo prodrati do dna njegovim zelenomodnim globinam.

Slike 1., 2. in 3. predstavljajo živalske planktone, a slika 4. rastlinske planktone. Na naši sliki so vsi planktoni izredno povečani.

In kako lepo je veslati po njem v mesečnih poletnih nočeh!

Ni ob morju prebivalca, ki bi kdaj ne opazil, kako se v nočnih urah ta jasnino iskri morska gladina ob udarčih vesel njegovega čolna. Pri slehernem zamahu zažare drobne iskrice, zažare in se utrjejo...

Kako veliko in globoko je morje? Ze dolgo časa tega ni nobena tajnost več, da ima naša zemlja obliko velikanse krogle, katere površina meri 510 milijonov kvadratnih kilometrov. Od te ogromne površine odpade 71 % na površine oceanov in ostalih morij. Tih ocean sam je večji od kopne površine naše zemlje.

Evo, in sedaj še nekaj o globlinah morja. Do sedaj so raziskovali ugotovili največjo globino morja pri otočju Mandanau v Filipinskem otočju. Tu so izmerili globino 10.793 metrov! V Sredozemskem morju so izmerili največjo globino 4.044 m, in sicer v prostoru južno od Grčije. Največjo globino Jadranskega morja so našli v Otrantskem vratih. Tu je Jadransko morje 1.330 m. Severno od Jadranskega morja ima največjo globino 288 m. Čim bolj gremo proti severu, tem bolj plitvo je naše morje.

Gladine vseh morij pa tudi; niso vsi tako proste in njih vode tudi ne tako tople kakor vode našega morja. Zato so tudi življenjski pogoji v morjih, njih površinah in obalah bistveno različni. Kako velika je razlika med našim toplim in z večnim ledom pokritim morjem severnega in južnega tečaja!

Da vode posameznih morij nimajo

vedno enake temperature, je odvisno od različnih čimteljev: od zemljepisne lege morja, njegove globine itd.

V vodah Sredozemskega morja so opazili nihanje temperaturnih razlik med dnevom in nočjo do globine 18 metrov, letne temperature razlike pa nihajo do globine 400 m. Srednja temperatura Sredozemskega morja v njenih največjih globinah znaša od 12 do 13 stopinj Celzija. V nekaterih morjih je bila v velikih globinah zaobeležena celo temperatura več kakor —2 stopinj Celzija. Voda tu ne zmre zaradi velike gostote, odstopa zaradi velike količine raztopljenih soli.

Pravkar smo omenili, da morska voda vsebuje raztopljeni sol. Da morje je slan! Toda slani okus morske vode je poleg tega svoje lastnosti tudi grenak. To se pravi, da mora morska voda poleg navadne kuhinjske soli, ki jo kemiki imenujejo natrijev klorid, vsebovati še druge, v vodi topilne soli. Morska voda vsebuje na 1000 gramov 38 gramov različnih soli, od katerih je približno 30 gramov kuhinjske

oziral po krovu ladje, da bi na njem našel primerno orodje, da bi z njim udaril po hrblju tega nesrečnega delcina.

Delcin je roparica. Neumisljeno se zaganja v ribiške mreže, jih trga in žre za nas tako dragocene sardele, skombre in druge manjše ribice.

Gornji prizor in izkušnje ribičev z delfinom nam razjasnjujeta del vprasanja, od česa žive ribe v biseru čisti vodi: ribiči namreč pravijo, da riba ribo žre. S čim pa se hranijo jate majhnih sardel in drugih rib, ki v svoji začetni razvojni stopnji merijo komaj nekaj milimetrov in še manj?

Vprašanje prehrane rib rešuje znanost razmeroma malo časa. Metodično raziskovanje življenja morskih globin sega le dva stoletja nazaj. Vedo, ki se ukvarja z gornjimi in drugimi vprašanji v zvezi z morjem, imenujemo nauk o morju ali oceanografijo. Je zelo mlada. Pogovorimo se o tem, kaj je v zvezi z gornjimi vprašanji ugotovila ta znanost.

V morju obstaja vidni in za naše oči nevidni svet živih rastlinskih in živalskih bitij. Ta mala rastlinska bitja so enocelična, živalska pa tudi dvoicelična, ki se množe z enostavno delitvijo. Imenujemo jih s skupnim imenom »plankton«, ki morja bitja živalski ali rastlinski. Dimenzije planktonov so zelo majhne in merijo od nekaj tisočink do nekaj milimetrov. Omeniti moramo, da je v morju mnogo rib in živali, ki svoje mladost preživljajo v planktonskem stanju, da se le-te v največji meri preživljajo z rastlinskimi planktoni.

Rastlinski plankton se nahaja v najrazličnejših oblikah: v obliki palčic, kroglic in drugih. Za razvoj in obstoj rastlinskih planktonov morajo biti dani osnovni življenjski pogoji, kakor za rastline, ki žive na kopnem. Ti pogoji so: voda, svetloba, ogljikov dioksid, dušične in fosforne ter druge rudniške spojine, ki smo jih v našem članku že omenili. Tu moramo predvsem omeniti, da je eden od najvažnejših življenjskih pogojev rastlinskega planktona v morju zelo omejen, to je prodiranje sončne svetlobe v globine morja. Dognano je, da sončni žarki še z dovoljno količino za življenje rastlinskih planktonov prodirajo v morsko vodo do globine 150 do 200 metrov. Poleg tega tvorijo količine dušičnih in fosfornih spojin drugi najvažnejši pogoji, kajti teh je zelo malo. Znan je namreč, da zaradi tega niso vsa morja enako bogata na rastlinskih planktonih in da od teh zavisi tudi vprašanje življenja živalskih planktonov. Morja, siromašna na teh mikroskopsko majhnih živalskih ter rastlinskih bitjih, so siromašna tudi na količini rib.

Koliko je torej teh planktonov v morski vodi? Dognano je, da jih vsebuje 1 dm³ vode severnih morij več stotisoč, da jih pa 1 dm³ vode Atlantskega oceana v njegovih vročih in

Morska lisica je roparica in spada v družino morskih somov. Je zelo prebrsna riba. Lovi in žre male ribice na ta način, da z veliko hitrostjo plava okrog njih in toče z dolgim repom. Prepišane ribice se vedno bolj stiskajo, njih jata postaja vedno ožja in gostejša. To dela tako dolgo, dokler se ji ne zazdi, da je prišel primeren trenutek za napad. Takrat se zažene v jato in hlasta vse dolje, dokler ne konča svojega dela.

od kopnega najbolj oddaljenih predelih vsebuje včasih nekaj sto. Sploh so vsa hladna severna morja z dotokom velikih rek mnogo bolj bogata na rastlinskih in živalskih planktonih ter da se vsled tega tudi bogatejša na ribah. Ob severnih obalah ribiči večkrat ne morejo niti vesla poriniti v vodo, toliko je rib.

Rastlinski planktoni pa imajo, kakor vsa živa rastlinska bitja na kopnem tudi zeleno barvo. Ogromna količina teh mikroskopskih rastlin da je morju poleg njegove modre barve globlin tudi značilni zeleni ton.

Marsikatera od gornjih rastlin in živalskih bitij pa so tudi težja od vo-

To niso rožine in tudi ne trava. To so morski črvi. Zgradili so si cevčaste hišice, iz katerih molijo svoje skrge. Kadar začutijo nevarnost, se zavlečejo s škrgami v hišico in tako skrijejo pred pretečim sovražnikom.

Da iz tega torej izhaja, da bi se kot taka ne mogla obdržati v gornjih svetlih plasteh vode ter bi se vsled tega morala rutno potopiti v ogromne globline morja, kjer za njih ni življenjskih pogojev. To zlasti velja za one rastlinskega porekla. Da bi torej tudi ta bitja mogla odoleti temni pogoju, je narava poskrbela tudi za nje. Obdala jih je s kapljico olja, ki njih ustvarja enako težko kot je voda. Tako jim je torej mogoče, da lebdi v njej. Kadar pa le-ti planktoni pridrejo na površino morja v stik z aktivnimi kisliki, nastopi oksidacija, oljasta kapljica izgori. Evo, tako smo odgovorili na zastavljeno nam vprašanje tajinstvenega iskrjenja morja pod vesli čolnarja, ki v temni noči krizirajo po morju.

Da se tudi ribe našega morja hranijo z gori obnovljanimi organizmi, ni težko dokazati. Dovolj je, da ribi pogledamo z lupo ali z drobnoledom v njeno drobno, in videli bomo v njem na stotine in tisoče teh planktonov!

Kljub temu, da predstavljajo morje dokaj enolične življenjske pogoje, da se v morju nahaja komaj 1/5 v primeru na kopnem živečih svet živih bitij, vendar je morje vsled svoje razsežnosti neizmerno vir prehrane ljudstev njegovih obal in kontinentov.

(Konec prihodnjic)

Našim kmetovalcem

O razkuževalnih sredstvih in razkuževanju

Vsem živinorejcem je znano, da povzročajo nalezljive bolezni veliko škodo našemu gospodarstvu. V borbi proti tem imamo danes na razpolago razna orodja in druga zdravila. Znano pa je, da so vsa ta sredstva zaman, če ne podvzamemo potrebne ukrepe, da se bolezen ne pojavi. Dosti laže je bolezen preprečiti, kakor se proti njej boriti, ko se je že ukoreninila in razširila. Povzročitelji bolezni — drobna prozirnata ocesoma nevidna bitja — bacili pa najdemo vse ugodne pogoje za razvoj v nesnagi, ki vladajo v zanamirjenih hlevih in drugih prostorih, kjer živali prebivajo. Te pogoje odstranimo je s snago. Čistoča pomeni zdravje. To pa ni ničesar drugega, kot je, da se v hlevu ali v dvorišču moramo posebno v poletnem času razkužiti. Zakaj? Omenjeni bacili se razvijajo v živalskem telesu neverjetno hitro. Iz telesa okužene živali prihajajo ti povzročitelji bolezni z odpadki na prsto. Okužijo hrano in stelo ter razne druge predmete in tako se prenaša bolezen iz bolane na zdravo žival.

Kako preprečiti širjenje bolezni? Predvsem moramo paziti, da ne pridejo bolane živali v dotiko s zdravimi. Okuženo živalo moramo takoj odstraniti iz okuženih prostorov. Da ne pride zdrava živala v dotiko z bolano, ne sme bolana živala izstopiti iz hlevov, dokler bolezen popolnoma ne neha. Da pa se v hlevu umikano bolezen moramo vse okužene hleve in druge v bližini ter vsa opravila (jasti, predmeti, hodnike, stelo, gnoj itd.) razkužiti.

Razkuževanje je ena od poglavitnih preventivnih ukrepov v borbi proti nalezljivim boleznim. Danes imamo na razpolago več vrst razkužil. Pravilno je, da spoznamo vsaj glavna: Apno. Apno je najstarejše in najbolj znano razkužilo, ki ga kmet uporablja. Uporabljajo ga v prahu (živo apno) ali kot apneni belez (apneni mleko, na 100 litrov vode 10 kg živega apna). Ta razkužila je učinkovita le, če jo uporabljamo, dokler je še vroča. Navadno pa se poslužujemo hladnega apna. V tem primeru uporabljamo v 20% raztopini vode. Apno je

dobro razkužilo, seveda le za nekatere bolezni, če je sveže. Staro gasešno apno nima skoro nobene vrednosti. Apno pride v poštev pri razkuževanju dvorišč, poti, hlevskega tla in poda.

Pepeč (lužina). Lužino pripravimo tako, da kuhamo v vodi pepeč (vloženi v vrečko) hrastovega ali bukovnega lesa pol ure. Na 20 lit. vode damo 1 kg pepeča. To raztopino uporabljamo, dokler je še vroča, za razkuževanje in pranje raznih predmetov.

Klorom apno. To je znano razkuževalno sredstvo. Uporabljamo ga v 15% raztopini (100 lit. vode 15 kg klornega apna) kot apno. Deluje le, če ga uporabimo takoj, čim je pripravljeno. Formalin. Močno razkužilo, ki ga

rabimo pri poljavih vrančnega prisadaka, tako, da s te tekočino poskopimo vse zidove, strop in pod ter vse predmete, ki so prišli v dotiko bolane živali. Po škropljenju moramo prostor hermetično zapreti, da strupeni plini, ki se razvijajo, zajame ves prostor. Plin je zelo nevaren za ljudi in živali in zato moramo dobro prezahtati prej ko živino priženemo nazaj v hlev.

Kreolin in lisol. Močno dišeča razkužila. Uporabljamo jih v 3% raztopini. Paziti moramo, da se v prostorih, kjer jih uporabljamo ne nahajajo živali, ker se ta nazvamejo slabega duha.

Toplota. Ne smemo pozabiti na znano razkužilo in to je toplota. Vse dezinficiramo lahko razkužimo z ogrevanjem. Manj vredne predmete (cunje in drvene predmete) je najbolje, da sežgemo. Tudi z vročo vodo učinkovito sigurno vse kati nalezljivih bolezni.

Namoliženemu mleku moramo posvečati več pažnje

Mleko je zaradi velike količine hranilnih snovi zelo zdrava in redilna hrana. Zlasti otroci rabijo dosti mleka. Pa da bomo vse hranilne snovi priletno dosegli, moramo mleko kvariti. Za čistočo v hlevu skrbimo pa ta način, da vedno čistimo hlevska okna, odstranjujemo gnoj in srbimo za dober odzvek stalinice. Pred mloženjem moramo vime umiti s hladno vodo in ga občasno s čisto krpo. Zenske, ki molzejo, naj bodo snažne, počestne, z robcem na glavi ter s čistimi predpasniki. Razumljivo je, da morajo biti osebe, ki molzejo, popolnoma zdrave in imeti snažne roke.

Predno mleko vlijemo v suhe, čiste posode, ga moramo precediti, tako odstranimo večje nesnag, dlake, mivke itd. kar je pač padlo vanj. Kot cedilo uporabljamo goso žičnato mrežo ali plamenno blago. Po vsaki uporabi tudi cedilo umijemo z vročo vodo. Posoda bo po možnosti iz pocinkane pločevine.

Mleka ne smemo mikdar dolgo pustiti v hlevu. Če se nahaja dalje časa, kot je to potrebno, mleko vsekakor vase vonjave hlevskega zraka. Najboljše bi bilo, da mleko sploh ne bi prišlo v dotiko s hlevskim zrakom, zato se priporoča v času naše gadi drugače, živino moliti zunaj hleva. Vedeti moramo, da hlevski zrak vsebuje mnogo bolezenskih kail, plinov in prašnatih delcev, ki seveda mleko kvarijo. Za čistočo v hlevu skrbimo pa ta način, da vedno čistimo hlevska okna, odstranjujemo gnoj in srbimo za dober odzvek stalinice. Pred mloženjem moramo vime umiti s hladno vodo in ga občasno s čisto krpo. Zenske, ki molzejo, naj bodo snažne, počestne, z robcem na glavi ter s čistimi predpasniki. Razumljivo je, da morajo biti osebe, ki molzejo, popolnoma zdrave in imeti snažne roke.

Če hočemo precejeno mleko hraniti sveže in sladko, ga moramo po mloži polati ohladiti na 10 do 12 stopinj Celzija. Sveže mleko ima kakih 17 do 19 stopinj. Če tega polati ne storimo, se glavnice zaradi toplote začnejo naglo razširjati ter ga pokvarijo. Ohladimo ga najbolje tako, da posodo z mlekom postavimo v mrzlo vodo in to vodo enkrat izmenjamo. Posoda naj bo odprta, da se prezrači.

Mleko ohranjamo v čistih, suhih, hladnih prostorih. Ne smemo ga dajati v domače šrambe. Tam ima gospodinja zelje ter razna druga živila, ki vplivajo tako, da se tudi dobro mleko naglo pokvari. Mrzla kiet, kjer se ne nahajajo navedene stvari, je prav primeren kraj za shranjevanje. Prodajati smemo je polnomastno, zdravo in čisto mleko. Vodenjo, premoasto masno mleko modrikaste barve, rumeno ali z rdečimi glaskam, pokrito mleko ni za prodajo.

Če se bodo vsi živinorejci ravnali po gonilnih masvilih, ki jih lahko ure, snižimo brez truda in stroškov ampak samo z malo dobre volje, bomo tudi kakovost mleka izboljšali.

D. J.

Sami hočemo pridelovati dobro seme

Vsi naši kmetje vedo, kako vpliva dobro seme na pridelke. Kmetijski strokovnjaki pravijo, da je proizvodnja odvisna od boljšega ali slabšega semena od 30 do 70 procentov, to se pravi več kot od gnojenja. Naši kmetje bi morali v pogledu domače proizvodnje semena stoniti malo več, kot so stonili doslej.

Pridelati dobro seme ni tako težka stvar. Za proizvodnjo semena bomo vzeli najboljšo zemljo s katero

razpolaga gospodarstvo, to zemljo bomo najbolje obdelovali in gnojili tako, da rastlina ne bo trpela pomanjkanja vode ne hrane, kakor tudi ne sonca, zraku in svetlobe, med letom pa bomo izločevali slabše rastline in pustili samo res dobre, vsako leto pa bomo od najboljšega semena vzeli najboljše v ta namen. Kakor vidimo je to stvar enostavno in povsod lahko izvedljivo. Za sedaj je dobro, da vršimo selekcijo ali odbero najboljših rastlin tudi na ostalih njivah, in sicer tako, da najboljše rastline zaznamujemo in jih pozneje uporabljamo za seme.

O doseženih uspehih bo dobro poročati in seznanjati drug drugega, da bomo naše kmetijstvo v celoti dvignili, kajti vsi čutimo še njegovo zaostalost.

C. V.

Naša narodna pesem

Gozdič je že zelen

Gozdič je že zelen, travnik je razcveten, plitki pod nebom veselo pojo.

Plitki, jaz vprašam vas, ali bo že skor pomlad, ali bo že skoraj zelena pomlad.

Pomlad že prišla bo, k' tebe na svet' ne do, k' te bodo djali v to črno zemljo.

Odpiraj dekle hišo

»Odpiraj, dekle, hišo, saj vem mojo navadico, navadico nočoj, srček moj!«

»Kako ti bom odpirala, saj nisem še včerajša, včerajša nočoj, fantič moj!«

»Z desnico boš včerajša, z levico boš odpirala, odpirala nočoj, srček moj!«

Mati ziblje, lepo poje

Mati ziblje, lepo poje, dete mlo se smehlja, še ne ve za tuge svoje ne za žalosti sveta.

Mati umrje, zlata mama, mlo joče deklica, po širokem svetu sama se ozira Milica.

Le za mamo srce bje, mamo šče je oko, mami le ljubezen klje, mamo usta klitče.

Tam na grob ji venec dene zlatih nožic, leč, cvetec, z vencem deklica povne, nju zdaj nič ne loči več.

ZANIMIVOSTI PO SVETU

Koliko papirja so potrošili pri sprejemu Mac Arthura v New Yorku. Pri nedavnem sprejemu Mac Arthura v New Yorku je nad 3.000 pometalov pometalov z ulic 3250 ton (325 vagonov) papirja. Amerikanci sprejemajo svoje junake v dežju papirja, katerega spuščajo iz nebotičnikov. Mac Arthur je doslej doživel najbolj plemenit sprejem; na ulicah je bilo samo v New Yorku sedem in pol milijonov ljudi.

Radio vavoj in kuhanje — V Ameriki so napravili študnik, na katerem kuhajo s pomočjo radio valov. Spodnji del študnika je namenjen za hladilnik, gornji pa za kuhanje. Opremljen je z aparatom na visoko frekvenco. Študnik je zgrajen na principu delovanja radio valov, ki se spreminjajo v toplotno energijo. Izdevanje takih študnikov je enostavnejše in cenejše kot izdelovanje navadnih radijskih aparatov.

Morska bolezen na nebotičniku — V New Yorku večkrat divja vihar 140 km na uro. Takrat se najvišji nebotičniki, ki imajo visok 277 metrov ziblje v razmahu 60 cm. Sicer pa se nebotičniki zibljejo tudi kadar ne piha veter, toda le za malenkost. Kadar je veter, se pobožijo prebivalci petdesetega nadstropja, kot da bi bili na ladi.

Stalin — lokomotiva — Sovjetski pesnik in filozofski tekmovalci, kdo si bo izmislil nove izraze hvaljanja Stalina. Pri tem so potokili vse dosednje modne kletenjavne primere v zgodovini. Ruski pesnik Novodevicki je objavil moderno zbirko pesmi pod naslovom: Stalin. Nekaj primerov njegovih stikov, ki zapro človeku sapo: »Stalin je močan orol, ki želi rolin hrabrosti. On je modrost stokrat in mladost zemlje. Zvezde zarje se pokoravajo njegovi volji. Po teh stihih, ki se nadajujejo in v katerih je Stalin vse mogoče in zmoglo seveda vse, stornjuje svoje »vzhvaljenec v teble stihih: »O veliki Stalin, oh vodja vseh narodov! Ti

storiš, da se človek rodi in raste, Ti oploidiš zemljo, Ti pomlašča stotletja, Ti storiš, da cvetijo pomladke. Kot bi kazalo po teh besedah, Stalin nadomesti v Sovjetski zvezi umetna gnojila in seme in še marsikaj drugega...

Volkov pa je napisal v Pravdi: »Stalin je lokomotiva zgodovine. Ta lokomotiva pa precej težko sopiha.

Krave bodo lahko poklicale pomoč — Iz Londona javljajo, da bodo razstavili na letošnjem industrijskem velesejmu izum, s pomočjo katerega bodo krave pred otežitvijo poklicale pomoč. Naprava je sestavljena iz mikrofona, ki je pritrjen pod stropom v hlevu. Ko začne krava pri popadkih stokat, sliši zvokovni točanje v zvočniku, ki je namešten v njegovi sobi.

Hitra pošta — Vsi italijanski listi so zabeležili naslednjo vest: Angelo de Angeli, ki biva v Arezzu in v A-bruzzih, je te dni prejel paket, ki ga je bil sam poslal iz Zedinjenih držav Amerike pred 45 leti. Paket je bil namenjen otroku, ki ga je njegova žena rodila 1905. leta. Ta novorojenček je sedaj je družinski oče in bo poslovanje penlio prišlo prav njegovemu sinčku, ki se je rodil te dni.

Originalna reklama — V angleških časopisih je nedavno 10 dni zaporedoma izšel naslednji oglas: Mlad milijonar išče ženo, ki je takta kot junakinja romana »Piranesco«, od Janet O'Roery. Prišlo je na dan, da je oglas naročila pisateljica sama, ki je bila obsojena na 2 čusta šterilna globo. Toda med tem časom je knjigarna razprodala kar dve izdaji romana »Piranesco«.

Potujoči transformator — Neka ameriška družba za proizvodnjo električnih naprav je pred nedavnimi dala v prodaja novo-konstrukirane velike »potujoče« transformatorje. Tak transformator se prepele na kraj okvare krajevnega transformatorja, se v 10

minutah priklapi in vsi industrijski obrati v ogroženem kraju lahko nemoteno obratujejo. »Potujoči« transformator je težak 22 ton. Transportira se na posebnih, v tem zgrajenih tovornih avtomobilih, ki vozijo s hitrostjo 65 kilometrov na uro.

Velikokrat v svojem življenju sem storil krivico človeku, ki sem ga ljubil. Tak krivica je kakor greh zoper svetlega duha: ne na tem, ne na življenjskega. Včasih pa dosti dolgo časa, kakor da je bila »grišna« greša, izgubila se, utopila v nemirnem življenju. Nenadoma, sredi vseste ure, ali pomoli, ko se prestrašen vzdrimam iz hudih sanj, pade v dušo tečaj spomin, zaboli in zapre se toliko silo, kakor da je bil greh šele v tistem trenutku storjen. Vsak drugi spomin je lahko zabrisal s kesanjem in iz blago mislijo — tega ni mogoče zabrisati. Črn madež je na srcu in ostane na vekomaj.

Rad bi človek lagal sam sebi v dušo: »Saj ni bilo takoj! Le tvoja nemirna misel je iz prosjone sence naprila nič! Malenkost je bila, vsakdanost, kakor se jih sto in sto tisoč vrši od jutra do večera!«

Tolajba je zlagana; in človek občasno si v grenkobo, da je zlagana. Greh je greh, če je storjen enkrat ali tisočkrat, če je vsakdanji ali nepoznan. Sreče ni kazenski zakonik, da bi razločevalo med pregreškom in hudejštvom, med ubojem in umorom. Pred petnajstimi leti sem prišel do-

mov in sem ostal doma tri tedne. Ves tisti čas sem bil potrt in zlovoljen. Stanovanje smo imeli pust; v nas vseh je bilo, zdi se mi, nekaj težkega, odurnega, kakor vlažna senca.

Prve noči sem spal v izbi; včasih sem se ponoči zbudil, pa sem videl v temi, da je bila mati vstala iz postelje in da je sedela za mizo. Cisto mirno, kakor da bi spala; dlani je stisla č čelu, njen bel obraz se je svetil, tudi če je bilo okno zagnjeno in ni bilo zunaj ne lune, ne zvezd. Postavil sem natančno in sem razločil, da to ni sopenje spretega, temveč mukoma zatajevano intencje. Odel sem se čez glavo; ali skoraj odelo in tudi se v sanjah sem slišal nježno intencje.

Preselil sem se pod streho, v seno. V ta svoj dom sem plezal po strmih, polomljenih stopnicah, lestvi podobnih. Postavl sem si v senu, pred vrata na klancu pa sem si postavil mizo. Razgled moj je bil siv, razgledan zid. V zti volji, v potrtosti in črnih skrbih sem pisal takrat svoje prve zaljubljene zgodbe. Siloma sem vodil svoje misli na bele ceste, na cvetoče travnike in dišeča polja, da bi ne videl sebe in svojega življenja.

Nekoč sem si zaželel črne kave. Ne vem, kako mi je prišlo na misel. Zaželel sem si je. Monda je zategadelj, ker sem vedel, da nisi kruha ni doma, kaj šele kave. Človek je v sami razmišljenosti hudoben in neustviljen. Mati me je pogledala z velikim, plahim pogledom in ni odgovorila. Pust in zlovoljen, brez besede in podpora sem se vrnil med streho, da bi pisal, kako sta se ljubila Milan in Breda in kako sta bila obdava plemenita, srečna in vesela.

»Roko v roki, obdava misla, od jutranjega sonca obžarjena, v rosi umirata...«

Istrski tednik

V vsako slovensko hišo!

h boja:
okdani,
šnja moja,
i volje,
Prešeren

hskih ro-
i o tem.
e godile
se bežali
nahuje
vrvenju

ošnjari, ki
o grada,
akor vsi

drugim
upčevali
ogavice.
nice, za-
vanke in
za zobe,
jdi, moji
polovico

ga poku-
razklada
a morali
grozno
in šar-
gospo-
no so ga
umirjejo,

adajavec,
velja to,
o baran-

tajmo, kupčujmo! Kažmo, ali bova midva kaj poiskala? »vpraša starega Ožbela, ki je z vralarjem in hlapci prišel zraven. »Jaz imam lepe nožiče, oglavnice za s kole.«

»Kaj je rajni stari gospod umrl, ne lovimo več plic, sokolov nimamo, čemu nam bodo oglavnice,« odgovoril Ožbe. »Kaj imate še?«

»Vse imam. Kaj bi radi, moji slari?« vpraša krošnjari. »Ali imate tudi sedla?« pravi Ožbe in namežik hlapcu, ki je ogledoval drobninarsko blago.

»Ne, tega pa že nimam,« odgovori prodajavec in boli tiho.

Družina izbira in izbira, kupuje in plačuje. Ored pa jim krošnjari razklada, kaj je tukaj pa tukaj nove videl ali slišal. Najznamenitejše, kar jim je povedal je bilo pač to, da je vojska pred Celjem, v kateri je ljudi grajski gospod Marko, preganjal sovražne čete lovčev in da se vojska kmalu povrne nazaj. Ta novica je veliko veselje zbudila med grajskimi; ko so se domislili, ga bo gospod našel vse prazno in ljubljene sinu ne bo, je vse utihnilo.

Krošnjari pobere svojo zbrav v visoki tovnorik, prika za gofjačo, opaljeno in z železom okovano, ter se p slovi. »Stojte, nekaj bi pozabili, le za las je mar kelo.« S temi besedami se obrne krošnjari že na vralarja. »Kaj, ko bi poklical kdo vašega gošpoda, naročeno je nekaj, da mi povem.«

»Gospod ne pridejo doli, morate k njim ali pa morate povedati, da jim naznamim,« odgovori Ožbe.

»I no, povejte mu, ako če, naj pride; jaz sem še oja, tal, krošnje ne odložim. Mož, mi je pa velel, da morate besede njemu samemu povedati.«

Peter pride in škilavo pogleda krošnjarija. Marsikoli je skrbelo, kaj neki bo povedal tujec gospodu na skrivaj ali še na Petrov pogled se odmaknejo vsi.

»Kaj hočete?« vpraša Peter krošnjarija osorno.

»Doli v dolu v hosti sem srečal človeka, rijava hudogledga, da bi se ga bil kmalu ustrašil; gorja sem bil že slišnil. Ta mi je naročil, naj vam povem,